

DET NY TEATER

Undervisningsmateriale til OLIVER!

Oplæg til undervisning

Til lyden af regn, tordenvejr og kimende klokker strømmer en flok sultne og magre drenge ind i fattiggårdens spisesal, hvor et ringe måltid bestående af en enkelt grydeske vælling venter dem. Drengen Oliver vover at bede om en skuffet mere til stor opstandelse for alle – ikke mindst fattiggårdens forstander, den imponerende Mr. Bumble. Til skræk og advarsel for de andre børn beslutter han sig for at sælge Oliver til en bedemand, som godt kan bruge en ung lærling. Men Oliver flygter til London, hvor den snu Fagin får øje på den sårbare og forældreløse dreng og indlemmer ham i sin drengebande af lommetyve, og snart er Oliver indfanget i Londons underverden i et spind af intriger.

OLIVER! er en musical, som den britiske forfatter og komponist Lionel Bart skrev musik og tekster til i 1960. Musicalen er baseret på Charles Dickens' roman Oliver Twist fra 1838. Med både humor, alvor og en god portion sentimentalitet skildrer Dickens Londons kriminelle og brutale underverden, som Oliver – den lille dreng med det rene hjerte – vikles ind i og til slut også ud af.

Beskrivelse af materialet

Dette materiale består af to dele: Et emnekatalog og et forslag til en struktureret undervisningsplan. De to dele kan bruges sammen eller hver for sig. Der lægges med andre ord op til, at du som lærer kan bruge den eller de dele af materialet, som giver mening for dig og din undervisning. Materialet er ment som et oplæg til undervisning i emner såsom industrialiseringen, fattigdom, børnearbejde og børns rettigheder.

I emnekataloget præsenteres en række emner og forslag til spørgsmål og betragtninger, der giver forskellige indgangsvinkler til musicalen OLIVER!. Undervisningsplanen er et eksempel på, hvordan et forløb om OLIVER! kan struktureres. Det er delt op i moduler med hver deres beskrivelse af formål og forslag til struktur, øvelser, lektier og opgaver.

Målgruppe: Udskolingen (9. og 10. klasse) og gymnasiale uddannelser.

Fag: Dansk, evt. i kombination med samfundsfag, engelsk og/eller historie.

Formål: Materialet giver eleverne en indføring i musicalen OLIVER!. Gennem arbejdet med musicalen (og til dels også bogforlægget Oliver Twist) vil eleverne fremme deres analytiske kompetencer, deres indlevelsesevne og deres æstetiske, etiske og historiske forståelse og empati. Ved at drage paralleller til nutidige problematikker ift. fattigdom og børns rettigheder får eleverne desuden en øget omverdensforståelse, ligesom de vil opleve, hvorfor en historie fra 1838 om en fattig og forældreløs dreng stadig er relevant at beskæftige sig med i dag.

Vær forberedt

Fattigdom kan være et ømtåleligt emne at tale om. Derfor anbefales det, at du er opmærksom på de enkelte elevers reaktion undervejs i forløbet – særligt hos elever, der af forskellige årsager kan karakteriseres som udsatte unge, og som kan opleve at have svært ved at håndtere forløbets forskellige problemstillinger omkring emnet fattigdom.

DET NY TEATER

Emnekatalog

Charles Dickens

Hvem skulle have troet, at Charles John Huffham Dickens, en dreng fra fattige kår i 1800-tallets England, skulle vokse op og blive én af verdens mest kendte og læste forfattere? Sikkert ikke mange, men ikke desto mindre er det netop det, der skete. Charles Dickens liv startede dog ikke i fattigdom. Han blev født ind i en middelklassefamilie fra Portsmouth den 7. februar 1812. Faren havde et velbetalt job på et kontor, men forældrenes ekstravagante livsstil var ikke god for familiens økonomi. I 1824 nåede de bunden. Faren blev sendt i gælds fængsel, og Charles måtte indstille sin skolegang for i stedet at arbejde på en fabrik. En traumatiserende oplevelse, som senere kom til at præge hans forfatterskab – ikke mindst i romanen Oliver Twist.

Som ung fik han arbejde på et advokatkontor, og det førte videre til et liv som journalist og sidenhen også forfatter til utallige noveller, romaer og skuespil. Inspirationen fandt Charles Dickens i sit eget liv. Hos forældrene, på fabrikken, i Londons gader og i samfundet generelt.

Charles Dickens var en såkaldt føljetonforfatter. Mange af hans tekster udkom først som føljetoner, for senere at blive udgivet i bogform. Den måde at udgive på betød, at teksterne blev alment tilgængelige. Og folk var vilde med dem! Med sin karakteristiske skrivestil, der blandede det dystre med både humor og sentimentalitet, begravede Charles Dickens tommelfingeren lige der, hvor det gjorde allermost ondt. Gælds fængslerne, de offentlige henrettelser, børnearbejde, fattiggårdene – han tog det hele under kærlig behandling.

I 1870 døde Charles Dickens, og selvom hans værker efterhånden har en del år på bagen, læses og fortolkes de stadig. Et godt eksempel på det er musicalen OLIVER!

- Diskutér, hvad der kendetegner Charles Dickens skrivestil og forfatterskab.
- Hvorfor tror I, at Charles Dickens tekster var så populære i hans samtid?
- Er det stadig relevant at beskæftige sig med Charles Dickens og hans historier i dag?
- Hvis Charles Dickens levede i dag, hvad tror I så, han ville skrive om?
- Sammenlign fortælleteknikken i henholdsvis musicalen og romanen.
- Diskutér, om figuren Oliver Twist i virkeligheden er en beskrivelse af Charles Dickens selv. Hvad er lighederne og forskellene mellem de to?

Fattigdom dengang og nu

I 1834, få år før Charles Dickens skrev Oliver Twist, så en ny fattiglov dagens lys i Storbritannien. Loven havde som mål at nedbringe udgifterne til fattigforsorgen ved at gøre det skamfuldt og så godt som ubærligt at modtage hjælp. Dem, som fik hjælp fra fattigforsorgen, blev indkvarteret i såkaldte work houses, der svarede til vores fattiggårde. Mænd og kvinder boede hver for sig, og børn blev taget fra deres forældre for at leve og arbejde med andre børn. Kærlighed og omsorg skulle børnene på fattiggårdene lede længe efter. Det er i sådan en fattiggård, at vi første gang møder Oliver Twist.

- Hvad forstår I ved begreberne fattig og fattigdom?
- Hvad har Det Ny Teater gjort for at vise fattigdommen i musicalen? Hvilke virkemidler bruger teatret?
- Kan man tale om, at der findes fattigdom i dagens Danmark?
- Hvad vil det sige at være hjemløs?
- I OLIVER! skal børnene arbejde, men i dag fordømmer de fleste børnearbejde, og ifølge FN's 17 Verdensmål for Bæredygtig Udvikling skal alle former for børnearbejde være afskaffet i 2025. Hvilke typer børnearbejde findes i verden i dag?

DET NY TEATER

- Hvad med de børn, som spiller med i musicalen? Er de børnearbejdere?
- Oliver Twist drømmer om et bedre liv. Har du for drømme for din fremtid? – Hvilke?
- Hvad er det for en barndom/ungdomsliv Oliver Twist og de andre børn på fattiggården og i Fagins bande har?
- Hvordan er deres barndom/ungdomsliv sammenlignet med dit?
- Er der nogen ligheder eller forskelle – hvilke og hvorfor?
- Hvad er det gode liv? Og er det gode liv ens for os alle? Altså, er det du synes, er det gode liv det samme, som det andre synes?

Samtiden og industrialiseringen

I OLIVER! drager drengen Oliver Twist mod London for at søge lykken (og for at slippe væk fra de umenneskelige forhold på fattiggården og hos bedemanden mr. Sowerberry), og det er ikke nogen tilfældighed. For London var samtidens industrimekka. Den industrielle revolutions fødeby. Folk fra hele landet flokkedes til London fra midten af 1700-tallet og op gennem 1800-tallet i håbet om at finde arbejde på en af de mange nye fabrikker. Mens nogle få blev rige på den blomstrende industri, måtte andre henslæbe livet i kummerlig fattigdom. Mange af Londons borgere var derfor dårligt betalte arbejdere, tiggere, gadebørn, tyve og prostituerede. Ikke lige den type mennesker, som fyldte mest i skønlitteraturen. Det lavede Charles Dickens dog om på.

I stedet for at skrive om grever og baroner, rettede han spotlyset mod folkene på samfundets bund. Han ville vise, at de var mennesker som alle andre. På godt og ondt. Flere af Charles Dickens værker bærer præg af denne stræben efter at beskrive både mennesker og byen så troværdigt og realistisk som muligt.

Romanen Oliver Twist er absolut ingen undtagelse. I den tegner Charles Dickens et realistisk portræt af Londons slum samtidig med at han skaber et nyt billede af de mennesker, der lever der.

- Hvilket indtryk får vi i OLIVER! af den tid, historien blev skabt i?
- Diskutér, om det er et entydigt negativt billede, vi får af industrialiseringen.
- Diskutér, hvilken betydning industrialiseringen har haft for det samfund, vi lever i i dag.
- Sammenlign datidens samfund med nutidens.
- Hvor realistisk tror I, at Charles Dickens beskrivelse af samfundet var i forhold til virkeligheden?
- Hvorfor tror I, at Charles Dickens fokuserede så meget på at beskrive de mennesker, som levede på samfundets bund?
- Den danske fotograf og journalist Jacob August Riis emigrerede i 1870 til New York, hvor han dokumenterede livet i storbyens slum. Hans fotografier er i dag kendt over hele verden. Sammenlign Charles Dickens måde at beskrive samfundets mest udsatte borgere med Riis' fotografier fra New Yorks slumkvarterer. Mange af dem er i dag public domain og kan findes på Wikipedia.

Undervisningsplan

Undervisningsplanen lægger op til, at eleverne først og fremmest arbejder analytisk med musicalen OLIVER! samt læser uddrag fra Oliver Twist og andre udvalgte tekster. Der vil derfor være et stort fokus på elevernes analyse- og fortolkningskompetencer. Der er dog ikke noget krav til analysemodel, og I kan derfor med fordel vælge en, eleverne allerede er bekendte med. I kan desuden vælge, om I vil læse hele eller dele af romanen, men det anbefales, at I læser de uddrag, som er nævnt under hvert modul.

Planen består af en række moduler med beskrivelser af formål og forslag til struktur, øvelser, lektier og opgaver. Det er ment som et oplæg til undervisning i emner såsom industrialiseringen, fattigdom og børns rettigheder.

DET NY TEATER

Fælles Mål for dansk efter 9. klasse

Læsning:

- Eleven kan vurdere tekstens sproglige virkemidler.
- Eleven har viden om sammenhæng mellem tekst og kontekst.
- Eleven har viden om metoder til opstilling af scenarier.

Fortolkning:

- Eleven kan gennemføre en målrettet analyse af en tekst.
- Eleven kan undersøge samspillet mellem genre, sprog, indhold og virkelighed.
- Eleven kan sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger og mulige fremtidsperspektiver.

Fælles Mål for samfundsfag efter 9. klasse

Politik:

- Eleven kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt og komme med forslag til handlinger. Sociale og kulturelle forhold:
- Eleven kan beskrive sociale uligheder i Danmark og i verden med begreber og data.

Fælles Mål for historie efter 9. klasse

Historiebrug:

- Eleven kan redegøre for sammenhænge mellem fortidsfortolkninger, nutidsforståelser og fremtidsforventninger.

Før I ser OLIVER!

Modul 1: Introduktion

Dette modul har til formål at klæde eleverne på, inden I skal se musicalen OLIVER!

Anslået tidsforbrug: ca. 1 time.

Forslag til struktur og øvelser:

1. Fælles start med introduktion til forløbet.
2. Introducér eleverne til Charles Dickens, hans liv og forfatterskab. Hvordan var hans opvækst? Hvilken tid levede han i? Hvordan påvirkede det hans forfatterskab?
3. Bed eleverne om at lægge særligt mærke til følgende ting i musicalen:
 - Åbningsscenen
 - Fagin og Oliver
 - Hvem er de gode, og hvem er de onde?
 - Hvordan vises fattigdom og rigdom? Brug evt. det skema, som du finder i bilag 1.

DET NY TEATER

Efter I har set OLIVER!

Modul 2: Teatret og romanen

Dette modul har til formål at få eleverne til at forholde sig analytisk til historien om Oliver Twist.

Anslået tidsforbrug: ca. 2-3 timer.

Forslag til lektier: Kapitel 2 og 9 i Oliver Twist.

Forslag til struktur og øvelser:

1. I fællesskab taler I om musicalen. I kan diskutere følgende spørgsmål:
 - Hvad synes I om musicalen?
 - Hvad satte den i gang af tanker og følelser hos jer?
 - Hvordan havde teatret løst opgaven med dekorationen?
 - Hvilke virkemidler var der brugt?
 - Lys? Lyd? Musik? Andet?
2. Del klassen ind i mindre grupper. Hver gruppe har nu 15-20 minutter til at tale om åbningsscenen i OLIVER! samt kapitel 2 i romanen. Når tiden er gået, taler I i fællesskab om det, grupperne er nået frem til. Grupperne kan diskutere følgende:
 - Hvordan fremstilles episoden i spisesalen i henholdsvis musicalen og romanen?
 - Hvilke virkemidler gøres der brug af i åbningsscenen i musicalen (lyd, lys, kulisser mv.)?
 - Hvilke sproglige virkemidler (metaforer, humor mv.) bruger Charles Dickens i romanen, når han beskriver episoden i spisesalen?
 - Hvilken af de to fremstillinger virker bedst, synes I? Begrund jeres svar.
3. Del klassen op i fire grupper og lav fire "stationer" – en i hvert hjørne af klasselokalet. Hver station har et tema, som grupperne skal diskutere. Grupperne sendes nu rundt til de forskellige stationer. Her taler de om temaet og skriver stikord ned på post-its, som sættes op på væggen ved stationen. Når der er gået fem minutter, roterer grupperne, så alle grupper når forbi alle stationer.
 - Station 1: Fakta om og kendetegn ved Oliver Twist.
 - Station 2: Fakta om og kendetegn ved Fagin.
 - Station 3: Hvordan vises/beskrives fattigdom?
 - Station 4: Hvordan vises/beskrives rigdom? Slut af med at gennemgå stikordene i fællesskab.
4. Sæt eleverne til at læse starten af kapitel 17 (der, hvor fortælleren taler om forskelle og ligheder mellem teater, litteratur og virkelighed). Tal herefter i fællesskab om følgende:
 - Hvad kendetegner fortælleren?
 - Hvordan beskriver fortælleren teatret?
 - Kan I genkende beskrivelsen af teatret fra jeres egen teateroplevelse? Begrund jeres svar.
 - Hvordan beskriver fortælleren forfatterskabet?
 - Hvorfor tror I, at Charles Dickens lader sin fortæller tale om disse ting?

DET NY TEATER

Modul 3: Fattigdom og børns rettigheder

Dette modul har til formål at sætte temaerne om fattigdom, børnearbejde og børns rettigheder ind i en nutidig kontekst. Anslået tidsforbrug: ca. 2 timer.

Forslag til lektier:

Kapitel 3 i Oliver Twist samt artiklerne "Cepos: Problemet med fattigdom i Danmark er kraftigt overvurderet" og "Organisationer til regeringen: Spild ikke tiden med at lave nye grænser for fattigdom".

Forslag til struktur og øvelser:

1. Med udgangspunkt i artiklerne "Cepos: Problemet med fattigdom i Danmark er kraftigt overvurderet" og "Organisationer til regeringen: Spild ikke tiden med at lave nye grænser for fattigdom" kan I lægge ud med at diskutere følgende:
 - Hvad forstår I ved begreberne fattig og fattigdom?
 - Kan man tale om, at der findes fattigdom i dagens Danmark? Begrund jeres svar.
2. Lav privilegieløb (beskrivelse af privilegieløbet finder du på bilag 2). Tal herefter om elevernes oplevelse med privilegieløbet.
3. Sæt eleverne til at læse Faktalinks artikel om børnearbejde og Red Barnets artikel om Børnekonventionen. Tal herefter om følgende:
 - Børnearbejde i musicalen og romanen.
 - Børnearbejde i Danmark.
 - Børnearbejde i verden.
 - Hvad med børnene i musicalen? Er de børnearbejdere?
4. Slut forløbet af med at reflektere over følgende spørgsmål i fællesskab:
 - Hvis man skulle skrive Oliver Twist i dag, hvordan kunne historien så se ud?

Forslag til opgaver

- Skriv en anmeldelse af musicalen OLIVER!
- Skriv et essay, hvor eleven reflekterer over begrebet fattigdom i relation til historien om Oliver Twist.
- Skriv en portrætartikel, hvor eleven foregiver at interviewe en af karaktererne fra OLIVER!
- Lav en quiz om OLIVER! for resten af klassen.
- Skriv en ny slutning til historien om Oliver Twist.
- Lav en collage, der viser fattigdom i Charles Dickens tid og fattigdom i dag.

DET NY TEATER

Materialer til undervisningen og forslag til videre læsning

Oliver Twist af Charles Dickens, kap. 2, 3, 9 og første del af 17.

<https://www.altinget.dk/artikel/cepos-problemet-med-fattigdom-i-danmark-er-kraftigt-overvurderet>

<https://www.information.dk/indland/2019/11/organisationer-regeringen-spild-tiden-lave-nye-graenser-fattigdom>

<https://faktalink.dk/titelliste/bornearbejde>

<https://redbarnet.dk/skole/boerns-rettigheder/boernekonventionen/>

<https://www.anbragtihistorien.dk/>

<https://litteratusiden.dk/forfattere/charles-dickens>

<https://industrialiseringen.systime.dk/?id=221>

<https://faktalink.dk/titelliste/fattigdom-i-danmark>

<https://faktalink.dk/titelliste/gade>

<https://bornsvilkar.dk/nyheder/aabent-brev-om-boernefattigdom-i-danmark/>

DET NY TEATER

Bilag 1

Skema

Fakta om OliverTwist			
Fakta om Fagin			
Eksempler på fattigdom			
Eksempler på rigdom			
Åbningsscenen			

DET NY TEATER

Bilag 2

Privilegieløb

I denne aktivitet bliver eleverne hver især tildelt en rolle fra OLIVER!. De må ikke vide, hvem de andre er – de må kun kende deres egen rolle. Hvis der er flere elever end roller, må nogle af rollerne gå igen.

Eleverne placeres nu skulder ved skulder på en lige linje, så de alle kigger i samme retning. Det er en fordel, hvis der er god plads foran eleverne, så gå gerne udenfor eller ind i et stort lokale til denne aktivitet.

Nu læser du en påstand op, og hvis eleverne kan svare ja til påstanden, må de træde et skridt frem. Og sådan bliver I ved, ind til du ikke har flere påstande at læse op. Den elev, som er kommet længst, bør være den karakter fra OLIVER!, som har flest privilegier.

Eksempler på påstande:

- Jeg er aldrig gået sulten i seng
- Jeg er vokset op i en god og tryk familie
- Jeg har aldrig været hjemløs
- Jeg har aldrig begået en kriminel handling
- Jeg er aldrig blevet diskrimineret på grund af mit køn
- Jeg er aldrig blevet diskrimineret på grund af min alder
- Jeg har rigeligt med penge
- Jeg bor i et stort og flot hus
- Jeg er en respekteret person
- Jeg har en uddannelse
- Jeg har ingen eller få bekymringer i min hverdag
- Jeg har aldrig været nødt til at stjæle for at overleve

Karakterer:

- Oliver (fattig og forældreløs dreng)
- Fagin (bandeleder)
- Lurendrejer (fattig og forældreløs dreng og bandemedlem)
- Charley Bates (fattig og forældreløs dreng og bandemedlem)
- Nancy (prostituert kvinde)
- Bet (prostituert kvinde)
- Bill Sykes (kriminel voldsmand)
- Mr. Browlow (velhavende mand fra overklassen)
- Mrs. Bedwin (husholderske i Mr. Brownlows hus)
- Dr. Grimwig (læge)
- Mr. Bumble (bestyrer af fattiggården og kirkebetjent)
- Mrs. Corney (madmor på fattiggården)
- Formanden for bestyrelsen for fattiggården
- Mr. Sowerberry (bedemand)
- Mrs. Sowerberry (bedemandens kone)
- Charlotte (tjenestepige hos bedemanden)

